

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

ПРОГРАМА

**навчальної дисципліни «Економіка підприємства» вибіркового компонента
освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Технології робіт та технологічне обладнання аеропортів

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.21 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою Кременчуцького
льотного коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 22.09.21 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.09.21 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління,
протокол від 31.08.2021 № 1

Розробники: викладач циклової комісії економіки та управління, к.п.н.,
спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Носач І.В.

Рецензенти:

1. Доктор економічних наук, професор кафедри бізнес адміністрування, маркетингу і туризму Кременчуцького національного університету ім. М. Остроградського – Дружиніна В.В.
2. Кандидат економічних наук, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, викладач циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС – Пушкар О.І.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вибіркової навчальної дисципліни складена відповідно до освітньої-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти («Технології робіт та технологічне обладнання аеропортів» зі спеціальності 272 Авіаційний транспорт).

Навчальна дисципліна «Економіка підприємства» – це одна із вибірових дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки бакалаврів за освітньо-професійною програмою «Технології робіт та технологічне обладнання аеропортів».

Об'єкт та предмет дисципліни Об'єктами економіки виступають виробнича діяльність підприємства, механізми формування і використання основних факторів виробництва і економічних ресурсів підприємства, предметом є масові явища і процеси в економіці, закономірності їх формування та розвитку, тенденцій інтернаціоналізації економіки, форм, методів економічної діяльності, принципів і середовища її розвитку.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Економіка підприємства» це одна із вибірових дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки бакалаврів яка формує комплекс знань з економіки.

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

1. Підприємство як суб'єкт господарювання в ринковій економіці
2. Персонал і трудовий потенціал підприємства
3. Капітал, виробничі фонди та нематеріальні ресурси
4. Інвестиції та оборотні кошти
5. Організація, виробництво та інфраструктура виробництва
6. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції
7. Продуктивність, мотивація та оплата праці
8. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка підприємства» є розкриття сутності підприємства як системи і суб'єкта господарювання, основних видів його діяльності. Охарактеризувати взаємозв'язок ресурсних складових підприємницької діяльності, систему показників та порядок їх розрахунку. Викласти методики використання різноманітних інструментів планування, обґрунтування, прийняття і реалізації організаційно економічних рішень та оцінки їх наслідків. Пояснити вплив різних чинників на організацію та ефективність діяльності підприємства, результативність роботи його підрозділів.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Економіка підприємства» є: формування комплексу знань з економіки, організації та ефективного господарювання на рівні первинних ланок виробництва і підприємства в цілому; усвідомлення сутності основних категорій і понять;

з'ясування змісту економічної роботи; розвиток навичок використання принципів, способів та інструментів обґрунтування, вибору і реалізації управлінських рішень.

1.3. Згідно з освітньою програмою здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- сучасні тенденції розвитку світової економіки;
- стан і особливості економічного життя України;
- склад, методи аналізу необоротних активів, види і характеристики нематеріальних активів підприємства;
- склад і класифікацію оборотних засобів, зміст кругообігу оборотних засобів, методи нормування оборотних засобів,
- джерела утворення оборотних засобів підприємства;
- склад плану виробництва і реалізації продукції, види продукції, методи їх розрахунку, поняття і розрахунок виробничої потужності підприємства;
- категорії персоналу, порядок планування його чисельності, визначення рівня продуктивності праці, сутність, алгоритм мотивації, форми і системи оплати праці;
- сутність собівартості продукції, структуру поточних витрат, порядок розрахунку кошторису і калькуляції, проведення ціноутворення на продукцію в різних умовах;
- характеристики і структуру інвестицій, їх джерела і необхідну величину, методику оцінки ефективності інвестицій;
- фінансово-економічні показники господарської діяльності підприємства.

вміти:

- аналізувати сучасні економічні процеси провідних держав світу та України;
- вибирати стратегії розвитку підприємства;
- проводити облік, оцінку, визначати ефективність використання основних виробничих фондів, розраховувати амортизаційні відрахування, оцінювати вартість нематеріальних активів;
- визначати рівень використання оборотних засобів на підприємстві, проводити нормування оборотних засобів;
- розраховувати відповідно до плану виробництва і реалізації необхідні кількості товарної, валової, реалізованої продукції, незавершеного виробництва;
- розраховувати величину і визначати відповідний рівень використання виробничої потужності підприємства;
- розраховувати рівень продуктивності праці на підприємстві, величини заробітної плати при різних формах і системах оплати;
- розраховувати і аналізувати кошторис витрат і калькуляцію собівартості продукції, визначати оптимальний рівень цін в різних умовах реалізації;
- визначати найбільш ефективні джерела інвестицій, обраховувати їх величину, обґрунтовувати ефективність інвестиційних проектів;

– розраховувати і аналізувати показники доходу, прибутку, рентабельності, фінансової стійкості, платоспроможності і ліквідності підприємства.

1.4. Форма підсумкового контролю (залік).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

1.5. Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у сфері авіаційного транспорту або у процесі подальшого навчання із застосуванням положень, теорій та методів природничих, технічних, інформаційних та соціально-економічних наук, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 01	ЗК 01. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
	ЗК 03	ЗК 03. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
	ЗК 05	ЗК 05. Здатність розробляти та управляти проектами
	ЗК 07	ЗК 07. Здатність працювати автономно
	ЗК 08	ЗК 08. Здатність працювати в команді
	ЗК 09	ЗК 09. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
Спеціальні компетентності: (СК)	СК-1	ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
		СК 12. Здатність організовувати дію системи звітності та обліку (управлінського, статистичного, технологічного) роботи об'єктів та систем авіаційного транспорту, здійснювати діловодство, документування та управління якістю згідно нормативно-правових актів, інструкцій та методик

2. Короткий опис змісту навчальної дисципліни

Тема №1 Підприємство як суб'єкт господарювання в ринковій економіці

Визначення, цілі і напрями діяльності підприємства. Класифікація і структура підприємств. Добровільні форми об'єднання підприємств. Внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства. Галузева структура

економіки і промисловості України

Тема №2 Персонал і трудовий потенціал підприємства

Поняття про трудові ресурси, персонал, кадри підприємства. Класифікація і структура персоналу підприємства. Показники наявності та руху персоналу. Визначення планової чисельності. Кадрова політика і система управління персоналом

Тема №3 Капітал, виробничі фонди та нематеріальні ресурси

Сутність і склад нематеріальних ресурсів. Сутність, структура та організація основних фондів. Оцінка вартості основних фондів. Фізичне і моральне зношення. Просте відтворення основних фондів. Амортизація

Тема №4 Інвестиції та оборотні кошти

Інвестиції, їх види. Поняття і структура оборотних фондів. Оборотні кошти, їх класифікація

Тема №5 Організація, виробництво та інфраструктура виробництва

Виробничі процеси, їх класифікація та принципи організації. Організація виробничого процесу у просторі і часі. Виробнича структура підприємства, її види та характеристика. Виробнича потужність підприємства, чинники, що впливають на неї. Методи визначення виробничої потужності на підприємствах

Тема №6 Виробництво, якість і конкурентоспроможність

Якість і конкурентоспроможність продукції. Стандартизація і сертифікація продукції. Розрахунок економічного ефекту як наслідку підвищення якості продукції. Чинники підвищення якості і конкурентоспроможності продукції

Тема №7 Продуктивність, мотивація та оплата праці

Поняття продуктивності праці. Виріток і трудомісткість. Методи визначення прибутку. Регламент праці у часі. Оплата праці: сутність, функції

Тема №8 Фінансово - економічні результати та ефективність діяльності

Баланс підприємства, його структура. Формування фінансових результатів діяльності підприємства. Поняття, види і розподіл прибутку підприємства

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література:

1. Азарова А.О., Нікіфорова Л.О. Економіка підприємства. Практикум: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. В. : ВНТУ, 2016. – 216 с.
2. Бойчик І. М. Економіка підприємства. Підручник. – К.: Кондор, 2016. – 378 с.
3. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погріщук Б.В. Економіка підприємства. Вид. 2-ге перероблене і доповнене. Навчальний посібник. – К. : ЦНЛ, 2020. – 304 с.

4. Іванілов О.С. Економіка підприємства. Підручник. – К. : ЦНЛ, 2019. – 728 с.
5. Яркіна Н.М. Економіка підприємства. Вид. 2-ге перероблене і доповнене. Навчальний посібник. – К. : ЦНЛ, 2020. – 596 с.

Допоміжна література:

6. Конституція України (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
7. Господарський кодекс України (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2755-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
9. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства. Підручник К. : Ліра-К, 2013. – 664 с.
10. Бочко О. Ю. Основи планування діяльності підприємств невиробничої сфери. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2014. – 218 с.
11. Васильців Т.Г. Економіка малого підприємства. Навчальний посібник. – К. : Знання, 2013. – 446 с.
12. Гиль О.О. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2015. – 248 с.
13. Заблоцький Б.Ф. Економіка і організація інноваційної діяльності. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2015. – 428 с.
14. Ковтун О.І. Стратегія підприємства: практикум. – К. : Ліра-К, 2014. – 308 с.
15. Круш П.В. Економіка (розрахунки фінансово-інвестиційних операцій в EXCEL). Навчальний посібник. – К. : ЦНЛ, 2014. – 256 с.
17. Лазебний В.С. Основи інтелектуальної власності. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2014. – 160 с.
18. Мороз В.С. Організація виробництва. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2015. – 256 с.
19. Петухова О.М. Інвестування. Навчальний посібник. – К. : ЦНЛ, 2014. – 336 с.
20. Шарко М.В., Мешкова-Кравченко Н.В., Радкевич О.М. Економіка підприємства. Навчальний посібник. – Х. : Олді-плюс, 2014. – 436 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

21. Офіційний портал Верховної Ради України: Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>
22. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
23. Всесвітній економічний форум (ВЕФ) - World Economic Forum [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org>

4. Засоби оцінювання здобувачів вищої освіти

Питання для підсумкового контролю (заліку):

1. Визначення, цілі і напрями діяльності підприємства
2. Класифікація і структура підприємств
3. Добровільні форми об'єднання підприємств
4. Внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства
5. Галузева структура економіки і промисловості України
6. Поняття про трудові ресурси, персонал, кадри підприємства
7. Класифікація і структура персоналу підприємства
8. Показники наявності та руху персоналу
9. Визначення планової чисельності
10. Кадрова політика і система управління персоналом
11. Сутність і склад нематеріальних ресурсів
12. Сутність, структура та організація основних фондів
13. Оцінка вартості основних фондів
14. Фізичне і моральне зношення
15. Просте відтворення основних фондів. Амортизація
16. Інвестиції, їх види
17. Поняття і структура оборотних фондів
18. Оборотні кошти, їх класифікація
19. Виробничі процеси, їх класифікація та принципи організації
20. Організація виробничого процесу у просторі і часі
21. Виробнича структура підприємства, її види та характеристика
22. Виробнича потужність підприємства, чинники, що впливають на неї
23. Методи визначення виробничої потужності на підприємствах
24. Якість і конкурентоспроможність продукції
25. Стандартизація і сертифікація продукції
26. Розрахунок економічного ефекту як наслідку підвищення якості продукції
27. Чинники підвищення якості і конкурентоспроможності продукції
28. Поняття продуктивності праці
29. Виробіток і трудомісткість
30. Методи визначення прибутку
31. Регламент праці у часі
32. Оплата праці: сутність, функції
33. Баланс підприємства, його структура
34. Формування фінансових результатів діяльності підприємства
35. Поняття, види і розподіл прибутку підприємства